

Asia

Komission tiedonanto tilapäisiksi puitteiksi valtiontukitoimenpiteille talouden tukemiseksi tämänhetkessä COVID-19 -epidemiassa

Kokous

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Euroopan komissio antoi 19.3.2020 tiedonannon tilapäisiksi valtiontukipuitteiksi jäsenvaltioiden taloutta tukeville toimenpiteille COVID-19 -epidemian yhteydessä.

Tiedonanto täydentää ja konkretisoi valtiontukivalvonnan osalta komission 13.3.2020 antamaa tiedonantoa koordinoituista taloudellisista toimenpiteistä, joilla pyritään vastaamaan COVID-19 -viruksen leviämisen aiheuttamiin taloudellisiin vaikutuksiin (COM (2020) 112 final).

Komissio antoi tiedonantoa koskevan luonnoksen 16.3.2020 ja järjesti 17.3.2020 jäsenvaltioille puhelinkonferenssina pidetyn kuulemistilaisuuden tiedonantoluonnoksessa ehdotetuista toimenpiteistä.

Suomen kanta

Valtioneuvosto kannattaa komission ehdotusta. Se katsoo, että ehdotetuilla valtiontukisääntelyn tilapäistä joustavoittamista koskevilla toimenpiteillä kyetään vastaamaan moniin COVID-19 -epidemian yrityksille aiheuttamiin poikkeuksellisiin tarpeisiin, jotka liittyvät erityisesti yritysrahoituksen saatavuuteen ja yritysten maksuvalmiuden turvaamiseen kriisin aikana. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että ehdotetut valtiontukivalvontaa koskevat lievennykset on komission toimesta huolellisesti koordinoitu ja kohdennettu. Näin mahdollistetaan yrityksille tasapuoliset toimintaedellytykset ja vältetään kilpailun vääristymistä sisämarkkinoilla COVID-19 -epidemian aiheuttaman taloudellisen kriisin aikana.

Pääasiallinen sisältö

Euroopan komissio antoi 19.3.2020 tiedonannon tilapäisiksi puitteiksi jäsenvaltioiden taloutta tukeville valtiontukitoimenpiteille COVID-19 -epidemian yhteydessä. Tiedonannossa esitetään hyväksyttävyyssuhteet, joita komissio tulee soveltamaan jäsenvaltioiden Euroopan unionin toiminnasta annetun sopimuksen SEUT 107(3)(b) artiklan nojalla myöntämään valtiontukeen. Tavoitteena on luoda väliaikainen sääntelykehys, joka antaa jäsenvaltioille mahdollisuuden selvittää yritysten kohtaamat poikkeukselliset talousvaikeudet, mutta säilyttää samalla sisämarkkinoiden eheyden sekä

varmistaa yritysten tasapuoliset toimintaedellytykset COVID-19 -epidemian aiheuttamassa kriisissä.

Tilapäisiä valtiontukipuitteita koskeva tiedonanto täydentää valtiontukivalvonnan osalta komission 13.3.2020 antamaa tiedonantoa koordinoituista taloudellisista toimenpiteistä, joilla pyritään vastaamaan COVID-19 -viruksen leviämisen aiheuttamiin taloudellisiin vaikutuksiin (COM (2020) 112 final) sekä niitä valtiontukitoimenpiteitä, jotka ovat mahdollisia EU:n tavanomaisen valtiontukisääntelyn puitteissa.

Komissio voi SEUT 107(3)(b) artiklan nojalla katsoa ”jäsenvaltion taloudessa olevan vakavan häiriön poistamiseksi” tarkoitetun tuen sisämarkkinoille soveltuvaksi. Unionin tuomioistuinten ratkaisukäytännön mukaan häiriön tulee olla sellainen, että se vaikuttaa kyseisen jäsenvaltion koko talouteen tai merkittävään osaan sitä. Poikkeus-säännöksiä, kuten SEUT 107(3)(b) artiklaa, tulee tulkita hyvin tiukasti. Komission tiedonannossa todetaan, että COVID-19 -epidemia vaikuttaa kaikkiin EU:n jäsenvaltioihin, ja sen torjuntakeinot vaikuttavat yritysten toimintaedellytyksiin kaikissa jäsenmaissa. Tämän takia COVID-19 -epidemian vaikutusten lieventämiseen tarkoitetut valtiontukitoimenpiteet ovat oikeutettuja ja ne voidaan SEUT 107(3)(b) artiklan nojalla hyväksyä sisämarkkinoille soveltuviksi rajoitetuksi ajaksi. Komissio esittää, että tilapäisiä valtiontukipuitteita koskeva tiedonanto olisi voimassa joulukuun 2020 loppuun saakka.

Tiedonantoluonnoksen mukaisista tukitoimenpiteistä tulee tehdä komissiolle valtiontuki-ilmoitus eikä tukiohjelmaa tai yksittäistä tukea saa ottaa käyttöön ilman komission hyväksyntää (SEUT 108(3) artikla). Ennakoilmoitusmenettelyssä jäsenvaltioiden tulee osoittaa, että sen perusteella komissiolle ilmoitetut tukitoimenpiteet ovat välttämättömiä, tarkoituksenmukaisia ja oikeassa suhteessa toimenpiteen tavoitteeseen nähden eli kyseisen jäsenvaltion taloudessa olevan vakavan häiriön poistamiseen. Jäsenvaltioiden on lisäksi osoitettava, että kaikkia tiedonannossa asetettuja ehtoja noudatetaan. Kaikki tiedonannon mukaiset tukitoimenpiteet olisi otettava käyttöön joulukuun 2020 loppuun mennessä ja niiden osalta tulisi noudattaa tiedonannon 4 luvun mukaisia raportointi- ja avoimuusvelvoitteita.

Yhteistä kaikille tiedonannon mukaisille tukitoimenpiteille on, että tukea voidaan myöntää myös yrityksille, jotka ovat joutuneet vaikeuksiin COVID-19 -epidemian seurauksena. Tukea ei kuitenkaan voida myöntää yrityksille, jotka olivat vaikeuksissa jo ennen epidemian puhkeamista eli ennen 31.12.2019. Vaikeuksissa olevana yrityksenä pidetään EU:n valtiontukisäännöissä yleisesti ottaen yritystä, jonka toiminnan katsotaan loppuvan lähes varmasti lyhyellä tai keskipitkällä aikavälillä ilman viranomaisten tukitoimia. Valtiontukisäännöissä on määritelty yksityiskohtaiset kriteerit, joiden nojalla yrityksen katsotaan olevan vaikeuksissa (Komission tiedonanto: Suuntaviivat valtiontuesta rahoitusalan ulkopuolisten vaikeuksissa olevien yritysten pelastamisen ja rakenneuudistukseen (2014/C 249/01)).

Tuki suorina avustuksina, takaisinmaksettavina enakkoina tai veroetuuksina (tiedonannon 3.1. luku)

Tiedonannon mukaan suorina avustuksina, takaisinmaksettavina enakkoina, tai veroetuuksina myönnettävät tuet ovat yhteensopivia SEUT 107(3)(b) artiklan kanssa edellyttäen, että yksittäiselle yritykselle myönnettävä tuki ei ylitä 800 000 euroa, tuki myönnetään sellaisen tukiohjelman perusteella, jolla on alustava budjetti, ja se täyttää edellä mainitut, kaikille tiedonannon mukaisille tukitoimenpiteille yhteiset hyväksyttävyyssuhteet. Tiedonannossa on lisäksi asetettu erityisiä edellytyksiä maa- ja

kalatalouden tukitoimenpiteille. Esimerkiksi kalastus- ja vesiviljelyalalla toimivalle yritykselle myönnettävä tuki ei saa ylittää 120 000 euroa eikä maatalouden alkutuotannon alalla toimivalle yritykselle myönnettävä tuki saa ylittää 100 000 euroa.

Kyseessä on niin sanotun de minimis -asetuksen (komission asetus 1407/2013) enimmäismäärästä (200 000 euroa yritystä kohden kolmen verovuoden ajanjaksolla) erillinen tukikiintiö.

Lainatakauksina myönnettävät tuet (tiedonannon 3.2. luku)

Tiedonannon mukaan jäsenmaat voivat myöntää yrityksille tukia myös uusina julkisina lainatakauksina. Tällainen tuki soveltuu sisämarkkinoille SEUT 107(3)(b) artiklan nojalla edellyttäen muun muassa, että takausmaksut vahvistetaan vähimmäistasolle tiedonannossa määritellyjä luottoriskimarginaaleja noudattaen. Luottoriskimarginaalin suuruus riippuu yrityksen koosta sekä lainan maturiteetista. Vaihtoehtoisesti jäsenvaltiot voivat ilmoittaa komissiolle tukiohjelmista, jotka perustuvat edellä mainittuihin luottoriskimarginaaleihin, mutta joissa voidaan mukauttaa maturiteettia, hinnoittelua ja takausten kattavuutta (esimerkiksi siten, että takaus ei ole yhtä kattava, jos lainalla on pidempi maturiteetti). Takauksen kesto saa olla enintään kuusi vuotta, eikä julkisen takauksen määrä saa, lainan ehdoista riippuen, ylittää 90 tai 35 prosenttia lainapääomasta.

Lainojen korkotukina myönnettävä tuki (tiedonannon 3.3. luku)

Julkisille lainoille korkotukina myönnettävä tuki soveltuu SEUT 107(3)(b) artiklan nojalla sisämarkkinoille edellyttäen muun muassa, että lainan alennetut korot ovat vähintään yhtä suuret kuin 1. tammikuuta 2020 sovellettu peruskorko (komission julkaisema 1 vuoden IBOR tai vastaava), johon on lisätty tiedonannossa määritelty luottoriskimarginaali, jonka suuruus riippuu yrityksen koosta sekä lainan maturiteetista. Vaihtoehtoisesti jäsenvaltiot voivat ilmoittaa komissiolle tukiohjelmista, jotka perustuvat tiedonannon mukaisiin luottoriskimarginaaleihin, mutta joissa voidaan mukauttaa maturiteettia, hinnoittelua ja takausten kattavuutta (esimerkiksi siten, että takaus ei ole yhtä kattava, jos lainalla on pidempi maturiteetti). Lainasopimusten enimmäismaturiteetti on kuusi vuotta.

Takauksina ja luottolaitosten tai muiden rahoituslaitosten kautta kanavoitavina lainoina myönnettävä tuki (tiedonannon 3.4. luku)

Tiedonannon 3.2 ja 3.3 luvun mukaista julkisten takausten ja alennettujen korkojen muodossa olevaa tukea voidaan myöntää äkillisestä likviditeetin puutteesta kärsiville yrityksille suoraan tai luottolaitosten ja muiden rahoituksen välittäjinä toimivien rahoituslaitosten kautta. Jälkimmäisessä tapauksessa on noudatettava tiedonannon 3.4 luvun mukaisia edellytyksiä. Tiedonannossa todetaan tältä osin ensinnäkin, että vaikka tuki suunnataan suoraan yrityksille, siitä saattaa koitua epäsuoraa etua välittäjänä toimivalle luotto- tai rahoituslaitokselle. Komissio kuitenkin katsoo, ettei tällaista tukea pitäisi katsoa pankkien elvytys- ja kriisinratkaisudirektiivissä 2014/59/EU tarkoitetuksi poikkeukselliseksi julkiseksi rahoitustueksi eikä sitä pitäisi arvioida pankkialaan sovellettavien valtiontukisääntöjen perusteella. Tiedonannossa edellytetään kuitenkin tiettyjä suojatoimia, jotka koskevat luottolaitoksille tai muille rahoituslaitoksille mahdollisesti koituvaa välillistä tukea, kilpailun kohtuuttoman vääristymisen rajoittamiseksi. Rahoituksen välittäjän on muun muassa pystyttävä osoittamaan, että sillä on käytössään menetelmä, jolla varmistetaan, että kaikki edut siirretään mahdollisimman kattavasti lopullisille tuensaajille.

Lyhytaikaiset vientiluottovakuutukset (tiedonannon 3.5. luku)

Lyhytaikaisista vientiluottovakuutuksista annetussa komission tiedonannossa (2012/C 392/01) todetaan, että markkinariskejä ei voida kattaa julkisen vakuutuksenantajan, kuten Suomessa Finnvera Oyj, vientiluottovakuutuksella, koska tämä voisi vääristää vakuutuksenantajien välistä kilpailua eri jäsenvaltioissa ja vaikuttaa unionin sisäiseen kauppaan riippumatta siitä, onko kyse unionin sisäisestä viennistä tai viennistä unionin ulkopuolelle. Markkinariskeillä tarkoitetaan kaupallisia ja poliittisia riskejä, joiden enimmäisriskiaika on alle kaksi vuotta ja jotka liittyvät tiedonannon liitteessä lueteltuihin maihin sijoittautuneisiin julkisiin ja yksityisiin ostajiin.

Tilapäisiä valtiontukipuitteita koskevan tiedonannon mukaan edellä mainitusta pääsäännöstä voitaisiin COVID-19 -epidemian vuoksi poiketa, sillä ei voida sulkea pois sitä mahdollisuutta, että tietyissä maissa markkinariskejä koskevaa vakuutusuojaa ei ole tilapäisesti saatavilla. Tässä yhteydessä jäsenvaltiot voivat osoittaa markkinoiden puutteen esittämällä riittävät todisteet siitä, ettei yksityisiltä vakuutusmarkkinoilta saa kyseistä vakuutusuojaa.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaan valtiontukien sääntely kuuluu komission toimivaltaan. Komissiolla on yksinoikeus Euroopan unionin tuomioistuimen valvonnan alla antaa yksityiskohtaisia sääntöjä koskien tukien hyväksyttävyyttä 107 artiklan 2 ja 3 kohtien nojalla. Jäsenvaltioita kuullaan asiantuntijan roolissa.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Asiaa ei käsitellä Euroopan parlamentissa.

Kansallinen valmistelu

Kilpailu-, valtiontuki- ja hankintajaoston (EU-12) kirjallinen menettely 19-20.3.2020.

Eduskuntakäsittely

-

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Ehdotus ei edellytä muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön.

Taloudelliset vaikutukset

Ehdotuksella ei ole budjettivaikutuksia.

Jäsenvaltiot voivat itsenäisesti päättää, ottavatko ne käyttöön tiedonannon mukaisia valtiontukitoimenpiteitä. Mahdolliset valtiontukitoimenpiteet rahoitetaan kansallisista budjeteista.

Toteutettaessa valtiontukitoimenpiteitä COVID-19 -epidemian aiheuttaman poikkeuksellisen tilanteen vuoksi, Suomessa tullaan todennäköisesti monipuolisesti hyödyntämään EU:n valtiontukisääntelyn tarjoamia tavanomaisia ja väliaikaisia

hyväksyttävyyden perusteita. On todennäköistä, että ainakin osa Suomen yritystukiohjelmista tullaan laatimaan tilapäisiä valtiontukipuitteita koskevan tiedonannon nojalla.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Komissio järjestää 23-25.3.2020 julkisen kuulemisen lyhytaikaisia vientiluottovakuutuksia koskevan tiedonannon (2012/C 392/01) liitteen väliaikaisesta muuttamisesta. Ehdotuksen mukaan kaikki jäsenvaltiot poistettaisiin väliaikaisesti tiedonannon liitteessä olevasta markkinariskimaiden luettelosta.

Tilapäisiä valtiontukipuitteita koskevassa tiedonannossa annetaan jäsenvaltioille mahdollisuus poiketa väliaikaisesti lyhytaikaisia vientiluottovakuutuksia koskevan tiedonannon mukaisesta pääsäännöstä, jonka mukaan markkinariskejä ei voida kattaa julkisen vakuutuksenantajan vientiluottovakuutuksilla. Jäsenvaltion tulisi kuitenkin esittää riittävät todisteet siitä, ettei yksityisiltä vakuutusmarkkinoilta saa kyseistä vakuutusuojaa. Poistamalla kaikki jäsenvaltiot väliaikaisesti edellä mainitusta markkinariskimaiden luettelosta, voitaisiin tilapäisten valtiontukipuitteiden mukaisen poikkeuksen käyttöönottoa nopeuttaa kaikissa jäsenvaltioissa. Valtioneuvosto pitää komission ehdotusta kannatettavana.

Asiakirjat

Komission tiedonanto - Tilapäiset puitteet valtiontukitoimenpiteille talouden tukemiseksi tämänhetkisessä covid-19-epidemiassa (C(2020) 1863 final)

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

TEM, erityisasiantuntija Tanja Müller, p. 0295 04 7068

TEM, kaupallinen neuvos Olli Hyvärinen, p. 0295 04 7026

TEM, neuvotteleva virkamies Johanna Rihto-Kekkonen, p. 0295 047 121

EUTORI-tunnus

EU/2020/0197

Liitteet

Viite

Asiasanat Hoitaa	jaosto kilpailu, valtiontuki ja hankinta (EU 12), valtiontuki TEM
Tiedoksi	ALR, EUE, LVM, MMM, OKM, OM, PLM, RUOKA, SM, STM, UM, VM, VNK, VTV, YM
